

۲۰۱۹/۱۲/۲۰

رحیم شنسب

یلدا - حنوکا - کریسمس

بی نیازی از تمیز کفر و دین آزاد بود از کجا جوشید یا رب اختراع ننگ ها؟
(بیدل)

۱- یلدا،

حنوکا و کریسمس منبع مشترکی دارند، شب ۲۱ دسامبر (۳۰ قوس) شب یلدا و ۲۳ دسامبر عید حنوکا و ۲۴ دسامبر عشا ی ربانی و ۲۵ دسامبر روز تجلیل کریسمس است. حنوکا (به عربی: حَنُكَة یا عید الأَنوار) یا عید اخلاص یکی از جشن های باستانی یهودیان است. [این جشن که هشت روزه است تقریباً با ایام کریسمس مسیحیان هم زمان است. این جشن هر سال در ماه دسامبر تجلیل میگردد.] در نتیجه رهایی از جنگ های یونانیان و سوریایی ها یهودیان این مناسبت را با عنوان عید روشنایی ها (حنوکا) جشن می گیرند. [منوره حنوکا شمعدانی ۹ شاخه و یکی از نمادهای جشن حنوکای یهودیان است که در هشت روز عید حنوکا و یکی پس از دیگری روشن می شود. این شمعدان در مقابل شمعدان هفت شاخه ای است که در معبد سلیمان روشن می شد. منورا مهمترین سمبل قدیمی یهودیان است که معمولاً به همراه ستاره داوود به کار می رود.] با قاطعیت می توان گفت که یهودیان در آئین مذهبی خود روز عزا ندارند و همه مراسم و اعیاد آنان حاکی از شادمانی و توام با امید به آینده است. در هر یک از این اعیاد خوردنی های مخصوص سر سفره نهاده می شود، زیرا رسم بر آن است که بزرگترها در حنوکا به کودکان هدیه می دهند و آنان را شاد می سازند، و شربنی های مخصوص تهیه و صرف می گردد، (هاوا ناگیلا) (در عبری به معنای: بیابید شادی کنیم) مشهورترین ترانه عبری در دنیا است؛ در شب روشنائی حانوکا خوانده می شود. واضحاً این عید روشنائی از یلدا یا عید تولد یا زایش چندین هزار ساله آریایی ها، میترائی ها و زردشتی اقتباس شده و چون آن مراسم را قبل از دیانت یهودی تجلیل می کردند همان تاریخ و همان مراسم را به نام حنوکا و روشنائی مورد تجلیل قرار دادند منتها به نام عید یهودی.

۲- کریسمس:

کریسمس یکی از بزرگترین جشن های دنیاست و بسیاری عقیده دارند که بزرگترین جشن در جهان است. همه می دانیم که طی کریسمس کوچه و خیابان ها را چراغانی می کنند و به تزئین درختان می پردازند.

هرسال به مناسبت به دنیا آمدن حضرت عیسی (ع) جشنی برپا می شود که به آن کریسمس می گویند. همان طور که به احتمال زیاد می دانید حضرت عیسی هسنه مرکزی دین مسیحیت است و اهمیت زیادی برای پیروان این دین دارد. همه ساله در کشورهای که دین رسمی آنها مسیحیت است کریسمس به صورت بسیار گسترده برپا می شود و همه در آن به میمنت به دنیا آمدن حضرت مسیح جشن می گیرند و پایکوبی می کنند.

گفتنی است مراسمی که در کریسمس انجام میشود، کمی در بین پیروان کاتولیک ها و پروتستان ها متفاوت است اما اغلب این اعمال بین کاتولیک ها و آنگلیکان مشترک میباشد. مهمترین رسمی که در کریسمس وجود دارد تهیه شام مخصوص و گرد هم جمع شدن اعضای خانواده است؛ به این منظور غذا هایی بسیار رنگین طبخ می کنند اگر توجه داشته باشید، در تمامی جشن های کریسمس از اشیا و سمبول های خاصی استفاده میکنند درست مانند آریائی ها که برای تجلیل نوروز از سمبول های خاصی چون سفره هفت سین استفاده می نمایند. در اینجا به صورت خلاصه مهمترین سمبول های کریسمس را به شما معرفی میکنم.

یکی از مهم ترین رسوماتی که در کریسمس وجود دارد، دادن و گرفتن تحایف است. این رسم به این دلیل به وجود آمد که نشان بدهد هر تحفه ای به نوبه خود خوب و با ارزش است اگر بخواهیم به پیشینه دقیق کریسمس اشاره کنیم باید بگوییم که در حقیقت کلیسا جشن زاد روز میترا خدای نور و روشنایی را با جشن بزرگداشت زاد روز عیسی که عهد جدید او را نور و روشنی جهان می نامد، جایگزین کرده است و کلیسای کاتولیک به این امید که پیروان آیین میترا به سمت مسیحیت کشیده شوند، به آنان اجازه داد تا به عنوان بزرگداشت زاد روز تولد مسیح به برگزاری جشن و سرور خود در تاریخ معین شده پیشین ادامه بدهند. و این امر به شکل قطع معلوم است که تاریخ تولد حضرت عیسی را کسی نمی داند بناءً پیروان حضرت عیسی همان مراسم یلدا را منحیث تولد عیسی به شکل سمبولیک پذیرفتند.

۳- شب یلدا:

شب هجرانت ای دلبر، شب یلدا است پنداری رخت نوروز و دیدار تو عید ماست پنداری

اسم «یلدا» به معنای «زایش زادروز» و تولد است. آریائی های باستان با این باور که فردای شب یلدا با دمیدن خورشید، روزها بلند تر می شوند و تابش نور ایزدی افزونی می یابد، آخر پاییز و اول زمستان را شب زایش مهر (دی در دین زرتشتی به معنی دادار و آفریننده) می گفتند که ماه تولد خورشید بود.

شب یلدا یا شب چله یکی از کهن ترین جشن های آریائی است. [در این جشن، طی شدن بلند ترین شب سال و به دنبال آن بلند تر شدن طول روزها در نیم کره شمالی، که مصادف با انقلاب زمستانی است، گرمی داشته می شود. نام دیگر این شب «چله» می باشد، فرقه های گوناگون عیسوی، با تفاوت هایی، زاد روز مسیح را در یکی از روزهای نزدیک به انقلاب زمستانی می دانند و همچنین جشن سال نو و کریسمس را همچون تقویم کهن سیستانی در همین هنگام برگزار می کنند. به روایت البیرونی، مبداء سال شماری تقویم کهن سیستانی از آغاز زمستان بوده و جالب اینکه نام نخستین ماه سال آنان نیز «کریست» بوده است. منسوب داشتن میلاد به میلاد مسیح، به قرون متأخرتر باز می گردد و پیش از آن، آنگونه که ابوریحان بیرونی در آثار الباقیه نقل کرده است، منظور از میلاد، میلاد مهر یا خورشید است. یلدا به زمان بین غروب آفتاب از ۳۰ قوس (آخرین روز پاییز) تا طلوع

آفتاب در اول ماه جدی یا دی (نخستین روز زمستان) گفته می شود. خانواده ها عموماً با تهیه غذاء و میوه ها و جمع شدن دور هم به تجلیل شب یلدا می پردازند، خصوصاً موجودیت تربوز یا هندوانه و آنان در سفره شب یلدا مهم است. [سرخی تربوز و آنان تداعی سرخی و روشنی آفتاب بوده و دانه های زیاد آنان و هسته تربوز معنی باروری، و آرزوی تعدد و تجمع اعضای خانواده ها را باهم معنی میدهد.

یلدا برگرفته از یک اسم سریانی می باشد که به تولد و زایش معنی شده است. سریانی زبان رایج مسیحی ها بوده است که از تحقیق و بررسی در کتب تاریخی واژه نامه ها کسب شده است دانشمند بزرگ و تقویم شناس ابوریحان البیرونی با نام میلاد اکبر از شب یلدا یاد می کند و آن را میلاد خورشید دانسته است.

اسم یلدا به طور دقیق مشخص نیست که چطور و چه زمانی به زبان دری و فارسی ورود کرده است. بسیاری از باستان شناسان هفت هزار سال پیش را برای تأریخ شب یلدا مطرح کرده اند. ظروف سفالی دوران قبل از تأریخ را به استناد گرفته اند چرا که نقوش حیوانی ماه های آریائی همچون عقرب (گژدم) و قوس (زه و کمان) در داخل این ظرف ها حک شده اند البته ناگفته نماند نقوش کشفیات باستان شناسی و کتیبه ها ندارند ولی باستان شناسان بر این باورند که تا ۷۰۰۰ سال پیش نیز میتوان آیین مربوط به شب یلدا را رصد کرد.

با تمام این تفاسیر چیزی که به عنوان شب یلدا به رسمیت شناخته شده است به ۵۰۰ سال پیش از میلاد برمیگردد و تأریخ وارد شدن آن به تقویم رسمی آریائی های باستان مربوط می شود تقویمی که شامل گاه شماری مصری ها و بابلی ها است. با توضیح هدف، ماهیت و خصوصیت زمانی یلدا، حنوکا و کریسمس ثابت است که منبع، مصدر، مرجع و سرچشمه این فرهنگ یگانه است ولی هر دینی و فرهنگی و مردمانی این پدیده ها را به ذوق، سلیقه، اقتضای دین و مذهب خود صیغه و رنگ و فورم مخصوص خود را با آن ملتصق نموده اند.

شور وحدت و کثرت به درد سر نرویی حدیث ذره و خورشید مبحثی است قدیم

اسلام یکی از ادیان بزرگ جهان است، هدف دین اکمال مکارم اخلاق در دنیا و رستگاری آن جهان است، هیچ دینی بخصوص اسلام ضدیتی با فرهنگ مردمان ندارد، ولی عرب ها که غیر از اسلام فرهنگ تاریخی ندارند ضدیت با فرهنگ دیگران خصوصاً فرهنگ آریائی ها را نشانه میگیرد و ملامت های نوکر شان در مورد مراسم نوروز یلدا و سائر خصوصیت های فرهنگی اقوام دهن پارکی می کنند.

یگانگی دید انسان ها در مورد فرهنگ مشترك، و هدف مشترك از راه و رسم مختلف ادیان مسائلی است که انسان امروز باید به وسعت نظر جهان را به نظاره بگیرد.

شعر (عماد خراسانی) هر بیت آن معانی و مفاهیمی را توضیح می دهد که من با قلم قاصر و شکسته خود می خواستم آنرا وضاحت دهم که نتوانستم :

پیش ما سوختگان مسجد و میخانه یکیست

حرم و دیر یکی، سبحة و پیمانہ یکیست

اینهمه جنگ و جدل حاصل کوه نظری است

گر نظر پاک کنی کعبه و بتخانه یکیست

هر کسی قصه شوقش به زبانی گوید
چون نکو می نگرم حاصل افسانه یکیست
این همه قصه ز سودای گرفتاران است
ور نه از روز ازل دام یکی، دانه یکیست
گر زمن پرسى از آن لطف که من می دانم
آشنا بر در این خانه و بیگانه یکیست
هیچ غم نیست که نسبت به جنونم دادند
بهر این یک دو نفس عاقل و دیوانه یکیست
عشق آتش بود و خانه خرابی دارد
پیش آتش دل شمع و پر پروانه یکیست
گر به سر حد جنونت ببرد عشق «عماد»
بی وفایی و وفاداری جانانه یکیست

با تأسف آنانیکه با دید تعصب بار، نظر منفي و احساس خود بزرگ بینی و مشون از تعصبات دینی، زبانی، فرهنگی و فکری اند و از تاریخ، زمان، علم و فرهنگ امروزی و اندیشه های انسانی امروزی بهره نمی گیرند این شعر عماد خراسانی را به ایشان چنین توجیه کنیم :

(پیش جانانه من کشمش و پندانه یکیست)

دالاس، ۱۹ دسامبر ۲۰۱۹

یلدا - حنوکا - کریسمس

Shansab_r_yaldae_hanooka_cresmes.pdf